

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”**

галузь знань 0304 «Право»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
напрямок підготовки 8.03040101 «Правознавство»

**для студентів факультету № 8
заочної форми навчання**

Харків
2013

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Судове право» (галузь знань 0304 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр», напрям підготовки 8.03040101 «Правознавство») для студентів факультету № 8 заочної форми навчання / уклад.: І.Є. Марочкін, Л.М. Москвич, І.В. Назаров та ін. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», – 2012. – 30 с.

У к л а д а ч і: І.Є. Марочкін,
Л.М. Москвич,
І.В. Назаров,
О.М. Овчаренко,
Я.О. Ковальова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 14.03.2013 р.)*

1. ВСТУП

Сучасна доктрина права обумовлює потребу у створенні не лише науки судового права, а й комплексної галузі права на основі уніфікації положень, які об'єднують питання судового захисту прав та інтересів особи. При цьому судове право не поглинає і не змінює процесуальні галузі, воно функціонує при повному розвитку всіх діючих галузях процесуального права.

Судове право – це частина публічного права, що включає в себе загальні положення процесуальних галузей права як основну її складову та суміжних галузей матеріального права, які містять положення, що застосовуються в процесі судочинства. Практичне значення судового права полягає в тому, що досліджувані нею суспільні відносини настільки зближують галузі процесуальних галузей права між собою і з судоустроєм, що актуально звучить ідея про кодифікування судового права в окремому правовому акті.

В процесі викладання і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Судове право» на основі комплексного підходу до учбового процесу вирішуються такі завдання:

(1) практичні – розуміння змісту судово-правових відносин, уміння пояснити статус кожного з їх учасників, прогнозувати успішність взаємодії між ними за певних умов, уміти системно тлумачення положення судоустрійного та процесуального законодавства, розуміння змісту та практичне застосування основних засад судового провадження;

(2) освітні – засвоєння мети і змісту науки судового права, знання загальної концепції судового права, розуміння взаємообумовленої єдності матеріального, процесуального права та засад судоустрою;

(3) виховні – формування наукового світогляду, напрацювання переконання в необхідності уніфікації положень, які об'єднують питання судового захисту прав і інтересів особи.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні	самостійна та індивідуальна робота
1	Предмет, завдання, система та джерела навчальної дисципліни «судове право»	4	--	--	4
2	Формування правових ідей судового права	4	1	--	3
3	Загальна теорія судової влади	8	1	2	5
4	Сутнісна характеристика судової влади	6	--	--	6
5	Принципи судової влади	6	1	--	5
6	Функції судової влади	4	--	--	4
7	Акти судової влади	6	1	--	5
8	Судова система як організаційна Форма судової влади	10	2	1	7
9	Судова система України	6	--	--	6
10	Суди першої інстанції	4	--	--	4
11	Суди жалобної інстанції	4	--	--	4
12	Правовий статус найвищого суду країни	4	--	--	4
13	Конституційна юрисдикція	4	--	--	4
14	Правовий статус носіїв судової влади	8	--	1	7
15	Органи, що забезпечують функціонування судової влади	4	--	--	4
16	Судові процедури	8	2	1	5
17	Судове адміністрування	8	2	1	5
18	Проблеми підвищення ефективності Судової системи України	6	--	--	6
Разом		100	10	6	84

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУДОВЕ ПРАВО”

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, СИСТЕМА ТА ДЖЕРЕЛА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВЕ ПРАВО»

Предмет, об'єкт і система навчальної дисципліни «Судове право» та її співвідношення з іншими юридичними дисциплінами. Завдання навчальної дисципліни «Судове право». Методологія дослідження судового права. Джерела навчальної дисципліни «Судове право». Основні поняття навчального курсу «Судове право». Поняття та концептуальні засади судової політики.

ТЕМА 2. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ ІДЕЙ СУДОВОГО ПРАВА

Історичний екскурс становлення судочинства. Сучасні види судочинства, їх взаємозв'язок. Формування правових ідей про судове право у ХІХ – ХХ ст. Предмет судового права. Співвідношення судової влади і судового права. Основні засади судового права.

ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Правова та соціальна сутність інституту судової влади. Судова влада в системі поділу влад. Судова влада як елемент державного механізму. Взаємовідносини судової влади з органами законодавчої та виконавчої влади. Судова влада і громадянське суспільство. Суд і права людини. Становлення інституту судової влади в Україні.

ТЕМА 4. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУДОВОЇ ВЛАДИ

Гене́за інститу́ту судової влади. Історичні типи організації і здійснення судової влади. Поняття та сутність судової влади: межі та форми її здійснення. Регулювання судової влади: обсяг та тенденції. Загальні та специфічні ознаки судової влади. Органи судової влади. Суд як суб'єкт владних відносин.

ТЕМА 5. ПРИНЦИПИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття принципів судової влади, їх система та значення. Загальна характеристика інституціональних, судовотвірних і судочинних принципів судової влади.

ТЕМА 6. ФУНКЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття функцій судової влади. Особливості становлення функцій судової влади в Україні. Порівняльно-правовий аналіз функцій судової влади в країнах романо-германської та англо-саксонської правової сім'ї. Змістовний аналіз функцій судової влади в Україні.

ТЕМА 7. АКТИ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття акту судової влади. Правова природа, юридична сила актів судової влади. Види актів судової влади. Вимоги до актів судової влади. Складання та проголошення актів судової влади. Обов'язковість актів судової влади. Преюдиція рішень вищих судів. Контроль за виконанням актів судової влади. Доступ до судових рішень.

Сутність судової практики як засобу правового регулювання, форми її прояву, теоретичне та практичне значення. Судова практика як джерело права. Судовий прецедент. Правові позиції конституційного суду як форма суддівської правотворчості.

ТЕМА 8. СУДОВА СИСТЕМА ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття судової системи. Ознаки судових систем. Принципи побудови судових систем. Особливості організації судових систем в романо-германській та англо-американських правових системах. Особливості побудови судових систем в унітарних та федеративних державах. Міжнародні стандарти організації і функціонування судових систем.

Суд як складовий елемент судової системи. Правовий статус суду. Особливості побудови взаємовідносин суду з органами інших гілок влади.

ТЕМА 9. СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Становлення судової системи України та її реформування відповідно до європейських стандартів. Ознаки судової системи України. Принципи побудови судової системи України. Гілки судової системи України. Рівні судової системи України. Поняття та види судових інстанцій. Порядок та підстави утворення та ліквідації судів. Склад суду. Порядок та умови, що впливають на формування складу суду. Порядок призначення на адміністративні посади у судах.

ТЕМА 10. СУДИ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Види та призначення судів першої інстанції. Принципи визначення підсудності справ судам. Суди першої інстанції в Україні. Місцевий суд – перший рівень судової системи судів загальної юрисдикції. Види і склад місцевих судів. Компетенція місцевого суду. Повноваження голови місцевого суду. Особливості провадження справи в суді першої інстанції. Організація роботи апарату місцевого суду.

ТЕМА 11. СУДИ ЖАЛОБНОЇ ІНСТАНЦІЇ

Право на оскарження судового рішення. Різновиди процедур оскарження судових рішень. Сутність апеляційного, касаційного, наглядового, ревізійного провадження. Організаційне забезпечення реалізації права на оскарження судового рішення в Україні. Апеляційні суди – другий рівень судової системи судів загальної юрисдикції. Види і склад апеляційних судів. Компетенція апеляційних судів. Повноваження голови апеляційного суду. Особливості судового провадження в апеляційній інстанції. Організація роботи апарату апеляційного суду.

ТЕМА 12. ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЙВИЩОГО СУДУ КРАЇНИ

Поняття та особливості централізованої та децентралізованої судової системи. Різновиди та призначення найвищого суду країни. Проблеми розв'язання колізій між судовими юрисдикціями та забезпечення єдності судової практики.

Верховний Суд України – найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції. Склад і компетенція Верховного Суду України. Право на перегляд справи Верховним Судом України. Голова Верховного Суду України: його повноваження та порядок обрання. Пленум Верховного Суду України склад, повноваження та порядок її роботи. Організація роботи апарату Верховного Суду України. Науково-консультативна рада та офіційне друковане видання Верховного Суду України. Юридична сила рішень Верховного Суду України.

ТЕМА 13. КОНСТИТУЦІЙНА ЮРИСДИКЦІЯ

Світові моделі конституційної юрисдикції. Компетенція (юрисдикція) органів конституційного судочинства. Завдання, принципи діяльності і правової природи Конституційного Суду України. Порядок формування, склад і структура Конституційного Суду України. Колегії суддів Конституційного Суду України, порядок їх утворення та повноваження. Акти Конституційного Суду України.

ТЕМА 14. ПРАВОВИЙ СТАТУС НОСІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Професійні судді – посадові особи судової влади. Поняття та зміст правового статусу суддів. Принцип єдності статусу суддів. Права, обов'язки та повноваження суддів. Порядок набуття статусу судді. Становлення інституту кандидата на посаду судді. Вимоги до кандидатів на посади суддів. Процедура зайняття посади судді суду загальної юрисдикції. Процедура набуття статусу судді Конституційного Суду України. Підстави та процедура припинення статусу судді. Дисциплінарна відповідальність суддів.

Форми участі народу у здійсненні судочинства. Правовий статус народних засідателів, присяжних. Інші світові моделі залучення представників народу до здійснення судочинства.

Перспективи запровадження в Україні інституту мирових суддів.

ТЕМА 15. ОРГАНИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Поняття організаційного забезпечення діяльності судів. Система органів, що здійснюють кадрове, фінансове, інформаційно-методичне забезпечення судів. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії суддів, Державної судової адміністрації, Вищої ради юстиції, органів суддівського самоврядування. Механізм фінансування судів.

ТЕМА 16. СУДОВІ ПРОЦЕДУРИ

Поняття та характерні особливості юрисдикційного процесу. Поняття, види, ознаки судових процедур. Предмет судової юрисдикції. Критерії «належної судової процедури». Організаційні форми судової процедури: одноосібний та колегіальний розгляд справи судом. Принципи судового провадження.

ТЕМА 17. СУДОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Поняття та принципи судового управління. Система органів судового управління. Правовий статус осіб, що займають адміністративні посади в судах. Вироблення єдиної стратегії розвитку судової системи, механізми забезпечення єдності судової системи та судової практики. Удосконалення управління судом: узгодження та координація роботи голови суду та керівника судового апарату.

ТЕМА 18. ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проблеми формування цілісної концепції ефективної судової системи. Критерії ефективності судової системи. Світові моделі оцінки якості функціонування суду. Напрямки удосконалення функціонування судової системи. Судовий кодекс.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ

(колоквіум)

1. Поняття судової влади, її правова та соціальна сутність.
2. Судова влада в системі поділу влад. Взаємодія судової влади з органами законодавчої та виконавчої влади.
3. Ознаки судової влади.
4. Міжнародно-правові стандарти організації та функціонування судової влади.
5. Принципи судової влади: значення, система та зміст.
6. Основоположні принципи судової влади
7. Організаційні принципи судової влади
8. Функціональні принципи судової влади
9. Функції судової влади: генеза та змістовний аналіз.
10. Акти судової влади: види, правова природа, юридична сила.
11. Судова практика: теоретичне та практичне значення.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Текст] // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. / М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998. – 8 с.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. // Зб. договорів Ради Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого Протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263; 1999. – № 22-23. – Ст. 197.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. // Права людини. Міжнар. договори

України, декларації, док. – К., 1992. – С. 36-62.

6. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. // *Международ. защита прав человека. Док. и коммент.* – Х.: Синтекс. – 1998. – С.162-166.

7. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р., № 2453–VI [Текст] // *Офіц. вісн. України.* – 2010 р.– № 55/1/. – Ст. 1900.

8. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р., № 422/96-ВР // *Відом. Верхов. Ради України.* – 1996 р. – № 49. – Ст. 272.

9. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р., № 3262-IV [Текст] // *Офіц. вісн. України.* – 2006. – № 1. – Ст. 13.

10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // *Офіц. вісн. України.* – 2006. – № 12. – Ст. 792.

11. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2006 р. № 740 // *Офіц. вісн. України.* – 2006. – № 22. – Ст. 1623.

12. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: моногр. / В.Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

13. Городовенко В.В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: моногр. [Текст] / В.В. Городовенко. – К.: Фенікс, 2007. – 224 с.

14. Городовенко В.В. Принципи судової влади: моногр. [Текст] / В.В. Городовенко. – Х.: Право, 2012.

15. Капліна О.В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: моногр. [Текст] / О.В. Капліна. – Х.: Право, 2008. – 296 с.

16. Назаров І.В. Судові системи країн ЄС та України: генезис та порівняння: моногр. [Текст] / В.І. Назаров. – Х.: Вид-во Фінн, 2011. – 432 с.

17. Овсяннікова О.О. Транспарентність судової влади: моногр. [Текст] / О.О. Овсяннікова. – Х.: ФІНН, – 2010. – 329 с.

18. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: моногр. [Текст] / О.М. Овчаренко. – Х.: Право, 2008. – 304 с.

19. Організація судових та правоохоронних органів: підручник [Текст] / за ред. І.Є. Марочкина і Н.В. Сібільової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Одиссей, 2011. – 376 с.

20. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): моногр. [Текст] / С.П. Погребняк. – Х.: Право, 2008. – 240 с.

21. Прилуцький С.В. Вступ до судової влади (Суспільство. Правосуддя. Держава): моногр. [Текст] / С.В. Прилуцький. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.

22. Прокопенко О.Б. Право на справедливий суд: концептуальний аналіз і практика реалізації: моногр. [Текст] / О.Б. Прокопенко. – Х.: Вид-во ФІНН, 2011. – 248 с.

23. Селіванов А.О. Питання теорії конституційного правосуддя в Україні: актуальні питання сучасного розвитку конституційного правосуддя / А.О. Селіванов, А.А. Стрижак. – К.: Логос, 2010. – 276 с.

24. Смородинський В.С. Судова влада в Україні (загальнотеоретичні проблеми): дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.01. [Текст] / В.С. Смородинський. – Х., 2001. – 187 с.

25. Сібільова, Н. В. Судова влада в системі поділу влади [Текст] / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю. – Х., 2002. – Вип. 6. – С. 135–145.

26. Шило О.Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: моногр. [Текст] / Л.Г. Шило. – Х.: Право, 2011. – 472 с.

Заняття 2. СУДОВА СИСТЕМА. ПРАВОВИЙ СТАТУС НОСІЇВ СУДОВОЇ ВЛАДИ

(колоквіум)

1. Поняття та ознаки судової системи.
2. Принципи побудови судових систем: порівняльно-правовий аналіз.
3. Міжнародні стандарти організації і функціонування судових систем.
4. Правовий статус суду.
5. Характеристика судової системи України
6. Види та призначення судів першої інстанції, зміст компетенції.
7. Суди жалобної інстанції – організаційні засади забезпечення права на перегляд судового рішення. Види та зміст компетенції.
8. Правовий статус найвищого суду країни. Правовий статус Верховного Суду України.
9. Суди конституційної юрисдикції: світові моделі та зміст компетенції.
10. Правовий статус професійних суддів: вимоги до кандидатів, порядок добору та призначення на посади
11. Правовий статус непрофесійних суддів (представників народу): світові моделі, призначення та повноваження.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. / М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998. – 8 с.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. // Зб. договорів Ради Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.
4. Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.
5. Рекомендація СМ / Res (2010) Комітету міністрів

Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 р.

6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р., № 2453-VI [Текст] // Офіц. вісн. України. – 2010 р. – № 55/1/. – Ст. 1900.

7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р., № 422/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996 р. – № 49. – Ст. 272.

8. Про Вишу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998 р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

9. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: моногр. / В.Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

10. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках: моногр. / К.В. Гусаров. – Х.: Право, 2010. – 352 с.

11. Кивалов, С.В. Судебная реформа в Украине: разочарования и надежды / С.В. Кивалов. – Одесса: Юридична література, 2010. – 272 с.

12. Куйбіда, Р. О. Спеціалізація, територіальність та інстанційність в організації системи судів України [Текст] / Р.О. Куйбіда // Бюл. М-ва юстиції України. – 2005. – № 9. – С. 82–91.

13. Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: моногр. – Х.: ФІНН, 2011. – 384 с.

14. Москвич Л.М., Подкопаєв С.В., Прилуцький С.В. Статус судді: питання теорії та практики: монограф. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2004

15. Москвич Л.М., Іваницький С.О., Русанова І.О. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): моногр. – Х.: ФІНН, 2009. – 488 с.

16. Назаров І.В. Принципи побудови судової системи: моногр. / І.В. Назаров – Х.: ФІНН, 2009. – 144 с.

17. Назаров І.В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: моногр.. – Х.: ФІНН, 2011. – 432 с.

18. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: моногр. – Х.: Право, 2008. – 304 с.

19. Подкопаєв С.В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2003. – 192 с.

20. Порівняльне судове право: навч. посіб. [Текст] / За ред. І.Є. Марочкіна та Л.М. Москвич. – Х.: Право, 2008.

21. Русанова І.О. Суд присяжних в Україні: проблеми становлення та розвитку. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2005.

22. Сакара, Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах [Текст]: монографія / Н. Ю. Сакара. – Х.: Право, 2010. – 256 с.

23. Самсін І.Л. Судова реформа: актуалізація проблем статусу суддів та судоустрою України: історико-правовий нарис: моногр. [Текст] / І.Л. Самсін. – Х.: ФІНН, – 2012. – 224 с.

24. Сердюк, В. В. Концепція розвитку правосуддя і реформування судової системи: окремі аспекти [Текст] / В. В. Сердюк // Вісн. Верхов. Суду України. – 2004. – № 8. – С. 41–45.

25. Сердюк, В.В. Верховний Суд України в системі розподілу функцій влади: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Істина, 2007. – 232 с.

26. Сердюк, В.В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с.

27. Сібільова, Н. В. Багатоланковість судової системи: недолік чи перевага? [Текст] / Н. В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Вип. 15. – Х., 2008. – С. 123–134.

28. Сібільова, Н. В. Чинники, які впливають на побудову судової системи, та їх реалізація в законодавстві [Текст] / Н. В. Сібільова // Проблеми законності: республік. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Вип. 57. – Х., 2002. – С. 168–175.

29. Шишкін В.І. Судові системи країн світу: навч. посіб. – [У 3-х кн.– Кн. 1, 2][Текст] / В.І. Шишкін. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 336с.

Заняття 3. СУДОВІ ПРОЦЕДУРИ. СУДОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

(колоквіум)

1. Поняття та характерні особливості юрисдикційного процесу. Предмет судової юрисдикції.
2. Критерії «належної судової процедури».
3. Організаційні форми судової процедури: одноосібний та колегіальний розгляд справи судом.
4. Принципи судового провадження.
5. Розгляд справи по суті: зміст та особливості провадження.
6. Перегляд судових рішень: види проваджень та загальна характеристика
7. Поняття та принципи судового управління.
8. Система органів судового управління.
9. Правовий статус осіб, які займають адміністративні посади в судах.
10. Механізми забезпечення єдності судової системи та судової практики.
11. Удосконалення управління судом: узгодження та координація роботи голови суду та керівника судового апарату.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. // 36. договорів Ради Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого Протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263; 1999. – № 22-23. – Ст. 197.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р., № 2453-VI [Текст] // Офіц. вісн. України. – 2010 р. – № 55/1/. – Ст. 1900.

5. Кодекс адміністративного судочинства України [Текст] // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст.446.

6. Цивільний процесуальний кодекс України [Текст] // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Текст] // Голос України. – 2012. – № 90. – від 19.05.2012 р.

8. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: моногр. / В.Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

9. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядках: моногр. / К.В. Гусаров. – Х.: Право, 2010. – 352 с.

10. Информация и управление. Философско-методологические аспекты [Текст] /отв. ред. А. Г. Антипенко, В. И. Кремянский. – М.: Наука, 1985. – 284 с.

11. Казаков, А. И. К вопросу об истории развития органов судебного управления РСФСР [Текст] / А. И. Казаков // Правовые проблемы истории государственных учреждений. – Свердловск, 1983. – С. 54-67.

12. Ковалев, А. Г. Коллектив и социально-психологические проблемы управления [Текст] / А. Г. Ковалев. – М.: Политиздат, 1975. – 271 с.

13. Кунц, Г. Управление: системный и ситуационный анализ управленческих функций [Текст]: в 2 т.: пер. с англ. / Г. Кунц, С. О'Доннел. – Т. 1. – М.: Прогресс, 1981. – 445 с.

14. Лобанов, В. США: модели компетентности руководителей государственных учреждений [Текст] / В. Лобанов // Проблемы теории и практики упр. – 1996. – № 1. – С. 72–77.

15. Михайловская, И. Б. Суды и судьи: независимость и управляемость [Текст] / И. Б. Михайловская. – М.: Проспект, 2008. – 128 с.

16. Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: моногр. – Х.: ФІНН, 2011. – 384 с.

17. Притика, Д. Правові проблеми судового управління [Текст] / Д. Притика // Право України. – 2003. – № 3. – С. 30–36.

18. Рязановский В.А. Единство процесса: моногр. [Текст] / В.А. Рязановский. – М.: Городец, 2005. – 74 с.
19. Сердюк, В.В. Верховний Суд України в системі розподілу функцій влади: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Істина, 2007. – 232 с.
20. Сердюк, В.В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с.
21. Серов, Д. О. Зарождение судебного управления в России при Петре I [Текст] / Д. О. Серов // Lex Russica. – 2009. – № 5. – С. 173–180.
22. Смыкалин, А. С. Понятие судебного управления (теоретические и историко-правовые аспекты) [Текст] / А. С. Смыкалин // Правовые идеи и государственные учреждения (историко-юридические исследования). – Свердловск, 1980. – С. 143–148.
23. Стрижак А. Державне управління в органах судової влади України: щодо постановки проблеми [Текст] / А.А. Стрижак // Право України. – 2003. – № 7. – С. 15.
24. Ходыревский, С. М. Суд и судебное управление [Текст] / С.М. Ходыревский. – Воронеж: Изд-во Воронеж. унта, 1976. – 112 с.
25. Эффективность и качество управленческой деятельности. Государственно-правовой аспект [Текст] / под общ. ред. В. В. Цветкова. – К.: Наук. думка, 1980. – 308 с.

5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НОРМАТИВНИХ ТА ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВЕ ПРАВО»

Нормативні джерела

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141
2. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 04.11.1950 р. // 36. договорів Ради Європи. – К.: Парлам. вид-во, 2000. – С. 27-45.
3. Європейська хартія про статус суддів // Вісн. Верхов. Суду України. – 1998. – № 4. – С. 2-9.
4. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. / М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998. – 8 с.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 груд. 1966 р. // Права людини. Міжнар. договори України, декларації, док. – К., 1992. – С. 36-62.
6. Основні принципи незалежності судових органів від 06.09.1985 р. // Международ. защита прав человека. Док. и коммент. – Х.: Синтекс. – 1998. – С.162-166.
7. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів [Текст]: схвал. Указом Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 19. – Ст. 1376.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Текст] // Голос України. – 2012. – № 90. – від 19.05.2012 р.
9. Кодекс адміністративного судочинства України [Текст] // Відом. Верхов. Ради України. – 2005. – № 35–36, № 37. – Ст.446.
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.
11. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 15.01.1998

р. № 22/98-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

12. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р., № 3262-IV [Текст] // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 1. – Ст. 13.

13. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2006 р. № 740 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 22. – Ст. 1623.

14. Про Конституційний Суд України: Закон України від 16.10.1996 р., № 422/96-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1996 р. – № 49. – Ст. 272.

15. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого Протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1997. – № 40. – Ст. 263; 1999. – № 22-23. – Ст. 197.

16. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р., № 2453-VI [Текст] // Офіц. вісн. України. – 2010 р. – № 55/1/. – Ст. 1900.

17. Рекомендація СМ / Рес (2010) Комітету міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 р.

18. Цивільний процесуальний кодекс України [Текст] // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.

Наукові джерела

1. Бринцев В.Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади: моногр. / В.Д. Бринцев. – Х.: Право, 2010. – 464 с.

2. Городовенко В.В. Принципи судової влади: моногр. [Текст] / В.В. Городовенко. – Х.: Право, 2012.

3. Городовенко В.В. Проблеми становлення незалежної судової влади в Україні: моногр. [Текст] / В.В. Городовенко. – К.: Фенікс, 2007. – 224 с.

4. Гусаров К.В. Перегляд судових рішень в апеляцій-

ному та касаційному порядках: моногр. / К.В. Гусаров. – Х.: Право, 2010. – 352 с.

5. Капліна О.В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: моногр. [Текст] / О.В. Капліна. – Х.: Право, 2008. – 296 с.

6. Кивалов, С.В. Судебная реформа в Украине: разочарования и надежды / С.В. Кивалов. – Одесса: Юридична література, 2010. – 272 с.

7. Киминчижи Е.Н. К вопросу о самостоятельности судебного права как науки и отрасли законодательства: учеб. пособ. [Текст] / Е.Н. Киминчижи. – Белгород: Константа, 2006. – 46 с.

8. Куйбіда, Р. О. Спеціалізація, територіальність та інстанційність в організації системи судів України [Текст] / Р.О. Куйбіда // Бюл. М-ва юстиції України. – 2005. – № 9. – С. 82–91.

9. Михайловская, И. Б. Суды и судьи: независимость и управляемость [Текст] / И. Б. Михайловская. – М.: Проспект, 2008. – 128 с.

10. Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: моногр. – Х.: ФІНН, 2011. – 384 с.

11. Москвич Л.М., Іваницький С.О., Русанова І.О. Правовий статус носіїв судової влади в Україні (професійні судді, народні засідателі, суд присяжних): моногр. – Х.: ФІНН, 2009. – 488 с.

12. Мурадян Э.М. Судебное право: моногр. [Текст] / Э.М. Мурадян. – СПб.: Юрид. центр Пресс, 2007. – 575 с.

13. Назаров І.В. Принципи побудови судової системи: моногр. / І.В. Назаров – Х.: ФІНН, 2009. – 144 с.

14. Назаров І.В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: моногр.. – Х.: ФІНН, 2011. – 432 с.

15. Овсяннікова О.О. Транспарентність судової влади: моногр. [Текст] / О.О. Овсяннікова. – Х.: ФІНН, – 2010. – 329 с.

16. Овчаренко О.М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: моногр. [Текст] / О.М. Овчаренко. – Х.: Право, 2008. – 304 с.

17. Організація судових та правоохоронних органів: під-

ручник [Текст] / за ред. І.Є. Марочкина і Н.В. Сібільової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Одіссей, 2011. – 376 с.

18. Полянский Н.Н. Проблемы судебного права: моногр. [Текст] / Н.Н. Полянский, М.С. Строгович, В.М. Савицкий, А.А. Мельников. – М.: Изд-во «Наука», 1983. – 224 с.

19. Порівняльне судове право: навч. посіб. [Текст] / За ред. І.Є. Марочкина та Л.М. Москвич. – Х.: Право, 2008.

20. Прилуцький С.В. Вступ до судової влади (Суспільсьво. Правосуддя. Держава): моногр. [Текст] / С.В. Прилуцький. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012. – 317 с.

21. Притика, Д. Правові проблеми судового управління [Текст] / Д. Притика // Право України. – 2003. – № 3. – С. 30–36.

22. Прокопенко О.Б. Право на справедливий суд: концептуальний аналіз і практика реалізації: моногр. [Текст] / О.Б. Прокопенко. – Х.: Вид-во ФІНН, 2011. – 248 с.

23. Русанова І.О. Суд присяжних в Україні: проблеми становлення та розвитку. – Х.: ВД ІНЖЕК, 2005.

24. Рязановский В.А. Единство процесса: моногр. [Текст] / В.А. Рязановский. – М.: Городец, 2005. – 74 с.

25. Сакара, Н. Ю. Проблема доступності правосуддя у цивільних справах [Текст]: монографія / Н. Ю. Сакара. – Х.: Право, 2010. – 256 с.

26. Самсін І.Л. Судова реформа: актуалізація проблем статусу суддів та судоустрою України: історико-правовий нарис: моногр. [Текст] / І.Л. Самсін. – Х.: ФІНН, – 2012. – 224 с.

27. Селіванов А.О. Питання теорії конституційного правосуддя в Україні: актуальні питання сучасного розвитку конституційного правосуддя / А.О. Селіванов, А.А. Стрижак. – К.: Логос, 2010. – 276 с.

28. Сердюк, В.В. Верховний Суд України в системі розподілу функцій влади: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Істина, 2007. – 232 с.

29. Сердюк, В.В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією: моногр. [Текст] / В.В. Сердюк. – К.: Прецедент, 2005. – 192 с.

30. Сібільова Н.В. Концепція судового права: історич-

ний аспект [Текст] / Н.В. Сібільова // Проблеми законності: респ. міжвідомч. наук. зб. / відп. ред. В .Я. Тацій. – 2003. – № 58. – С. 140-146.

31. Сібільова Н.В. Щодо поняття «судове право» та сфери його застосування [Текст] / Н.В. Сібільова // Питання боротьби зі злочинністю. – Вип. 5. – 2003. – С. 90-96.

32. Стрижак А. Державне управління в органах судової влади України: щодо постановки проблеми [Текст] / А.А. Стрижак // Право України. – 2003. – № 7. – С. 15.

33. Ходыревский, С. М. Суд и судебное управление [Текст] / С.М. Ходыревский. – Воронеж: Изд-во Воронеж. унта, 1976. – 112 с.

34. Шило О.Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: моногр. [Текст] / О.Г. Шило. – Х.: Право, 2011. – 472 с.

35. Шишкін В.І. Судові системи країн світу: навч. посіб. – [У 3-х кн.– Кн. 1, 2][Текст] / В.І. Шишкін. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 336с.

6. ЕКЗАМЕАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Предмет і система навчальної дисципліни «Судове право» та її співвідношення з іншими юридичними дисциплінами.
2. Джерела навчальної дисципліни «Судове право».
3. Судова влада: поняття, характерні ознаки та генезис.
4. Співвідношення судової влади з органами законодавчої та виконавчої влади.
5. Судова політика.
6. Судова практика та її значення.
7. Суд як орган судової влади. Роль суду у правовій державі.
8. Характеристика функцій судової влади.
9. Правосуддя: поняття, ознаки і види.
10. Акти правосуддя: поняття, види, ознаки. Вимоги, що пред'являються до актів правосуддя.
11. Судовий контроль: поняття, сутність і його види.
12. Принципи судової влади: поняття, система, загальна характеристика та значення.
13. Принцип здійснення правосуддя виключно судами.
14. Участь народу в здійсненні правосуддя.
15. Незалежність і недоторканність суддів, їх підкорення лише закону.
16. Одноособовий і колегіальний розгляд справ.
17. Принцип законності.
18. Принцип рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом.
19. Принцип забезпечення доведеності вини.
20. Принцип змагальності сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості.
21. Принцип підтримання державного обвинувачення в суді прокурором.
22. Принцип забезпечення обвинуваченому права на захист.
23. Принцип гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами.

24. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду.
25. Обов'язковість рішень суду.
26. Повага до гідності особи, невтручання в її особисте і сімейне життя.
27. Принцип державної мови судочинства.
28. Право на свободу та особисту недоторканність.
29. Недоторканність житла.
30. Таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.
31. Судова система України: поняття, загальна характеристика і принципи побудови.
32. Поняття судових інстанцій.
33. Перша судова інстанція.
34. Апеляційна судова інстанція.
35. Касаційна судова інстанція.
36. Ланка судової системи: поняття та загальна характеристика.
37. Порядок формування, склад і структура Конституційного Суду України.
38. Завдання і принципи діяльності Конституційного Суду України.
39. Компетенція та зміст діяльності Конституційного Суду України.
40. Місцевий суд – основна ланка судової системи судів загальної юрисдикції. Види і склад місцевих судів. Його повноваження.
41. Голова місцевого суду та його заступник: порядок призначення та повноваження.
42. Організація роботи апарату місцевого суду.
43. Порядок формування і повноваження апеляційних судів.
44. Здійснення головою керівництва роботою апеляційного суду.
45. Загальні збори суддів Апеляційного суду.
46. Судові палати Апеляційного суду: порядок створення, склад і повноваження.

47. Організація роботи апарату апеляційного суду.
48. Повноваження судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
49. Повноваження судді Вищого господарського суду України
50. Повноваження судді Вищого адміністративного суду України
51. Пленум вищого спеціалізованого суду: склад, повноваження і порядок роботи.
52. Науково-консультативна рада Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ
53. Науково-консультативна рада Вищого господарського суду України
54. Науково-консультативна рада Вищого адміністративного суду України
55. Склад і повноваження Верховного Суду України. Повноваження судді Верховного Суду України.
56. Голова Верховного Суду України: порядок обрання та повноваження.
57. Заступники Голови Верховного Суду України: порядок обрання та повноваження.
58. Судові палати Верховного Суду України: порядок створення і повноваження.
59. Голова судової палати Верховного Суду України: порядок обрання та повноваження.
60. Пленум Верховного Суду України: склад, повноваження та порядок її роботи.
61. Сутність та значення роботи суддів щодо узагальнення судової практики та ведення судової статистики.
62. Організація роботи апарату Верховного Суду України.
63. Науково-консультативна рада Верховного Суду України.
64. Соціально-правова обумовленість судово-правової реформи. Конституція України – юридична основа судово-правової реформи.
65. Народні засідателі: порядок призначення, вимоги до народних засідателів.

66. Підстави та порядок звільнення від виконання обов'язків народного засідателя.
 67. Присяжні. Вимоги до присяжних.
 68. Підстави і порядок звільнення від виконання обов'язків присяжного.
 69. Залучення народних засідателів і присяжних до виконання обов'язків у суді.
 70. Права народних засідателів і присяжних та гарантії їх захисту.
 71. Органи суддівського самоврядування в Україні: поняття, завдання, загальна характеристика і види.
 72. З'їзд суддів України: поняття, порядок обрання, повноваження.
 73. Рада суддів України: поняття, порядок обрання, повноваження.
 74. Конференція суддів: поняття, завдання та повноваження.
 75. Рада суддів: поняття, порядок обрання, завдання та повноваження.
 76. Збори суддів: поняття, порядок скликання, завдання та повноваження.
 77. Поняття правового статусу судді.
 78. Суддя – носій судової влади. Гарантії незалежності суддів.
 79. Права і обов'язки суддів.
 80. Вимоги, що пред'являються до кандидатів на посаду судді.
 81. Органи, що беруть участь у формуванні суддівського корпусу.
 82. Порядок обрання та призначення суддів.
 83. Підстави і процедура припинення повноважень суддів.
 84. Структура і зміст професійної діяльності судді.
 85. Професійно важливі якості та здібності судді.
- Профвідбір суддів.
86. Атестація суддів. Порядок її проходження судьями.
 87. Вища Кваліфікаційна комісія суддів: склад та повноваження.
 88. Дисциплінарна відповідальність суддів.

89. Правовий та соціальний захист суддів.
90. Вища рада юстиції України: поняття, порядок формування, структура та повноваження.
91. Державна судова адміністрація України: система і повноваження.
92. Поняття правового статусу судді.
93. Зміст правового статусу судді:
94. Права суддів.
95. Обов'язки суддів.
96. Повноваження суддів.
97. Соціальний статус судді.
98. Вимоги, що ставляться до кандидатів на посаду суддів: місцевого суду; апеляційного суду; Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України, Верховного суду України.
99. Органи, що беруть участь у формуванні суддівського корпусу.
100. Процедура зайняття посади судді суду загальної юрисдикції.
101. Порядок призначення на посаду судді вперше.
102. Порядок обрання судді на посаду безстроково.
103. Процедура набуття статусу судді Конституційного Суду України.
104. Поняття професійної діяльності, види.
105. Структура та зміст професійної діяльності судді. Професіограма суддівської діяльності.
106. Структура особистості судді. Професійно важливі якості та здібності судді. Профвідбір суддів. Соціограма судді.
107. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації суддів.
108. Підстави припинення повноважень суддів.
109. Процедура припинення повноважень суддів.
110. Зупинення повноважень суддів.
111. Дисциплінарна відповідальність суддів.
112. Природа дисциплінарної відповідальності суддів.
113. Підстава дисциплінарної відповідальності суддів.
114. Стадії дисциплінарного провадження.

Навчальне видання

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“СУДОВЕ ПРАВО”**

галузь знань 0304 «Право»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
напрямок підготовки 8.03040101 «Правознавство»

**для студентів факультету № 8
заочної форми навчання**

У к л а д а ч і: МАРОЧКІН Іван Єгорович,
МОСКВИЧ Лідія Миколаївна,
НАЗАРОВ Іван Володимирович,
ОВЧАРЕНКО Олена Миколаївна,
КОВАЛЬОВА Яна Олександрівна

(у авторській редакції)

Відповідальна за випуск *І. Є. Марочкін*

Підп. до друку .04.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Вид. № 46. Зам. № 46.